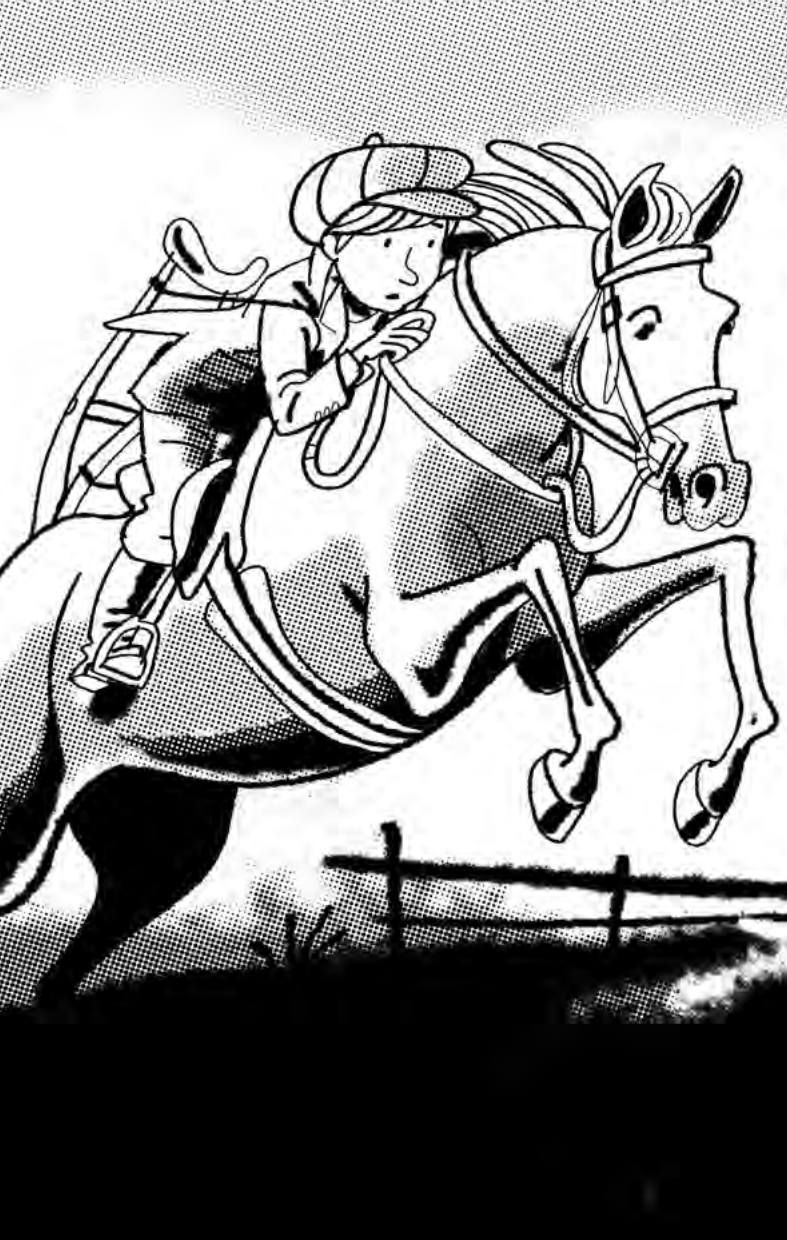

**UŽ ZASE
SKÁČU**

PŘES KALUŽE

ALAN MARSHALL

**UŽ ZASE
SKÁČU**

PŘES KALUŽE

ALAN MARSHALL

portál

Původní anglické vydání:

Alan Marshall: I Can Jump Puddles

Text copyright © Alan Marshall, 1955

First published in Australia by Cheshire Melbourne, 1955. First published by Penguin Group Australia, 2004. This edition published by arrangement with Penguin Random House Australia Pty Ltd.

České vydání:

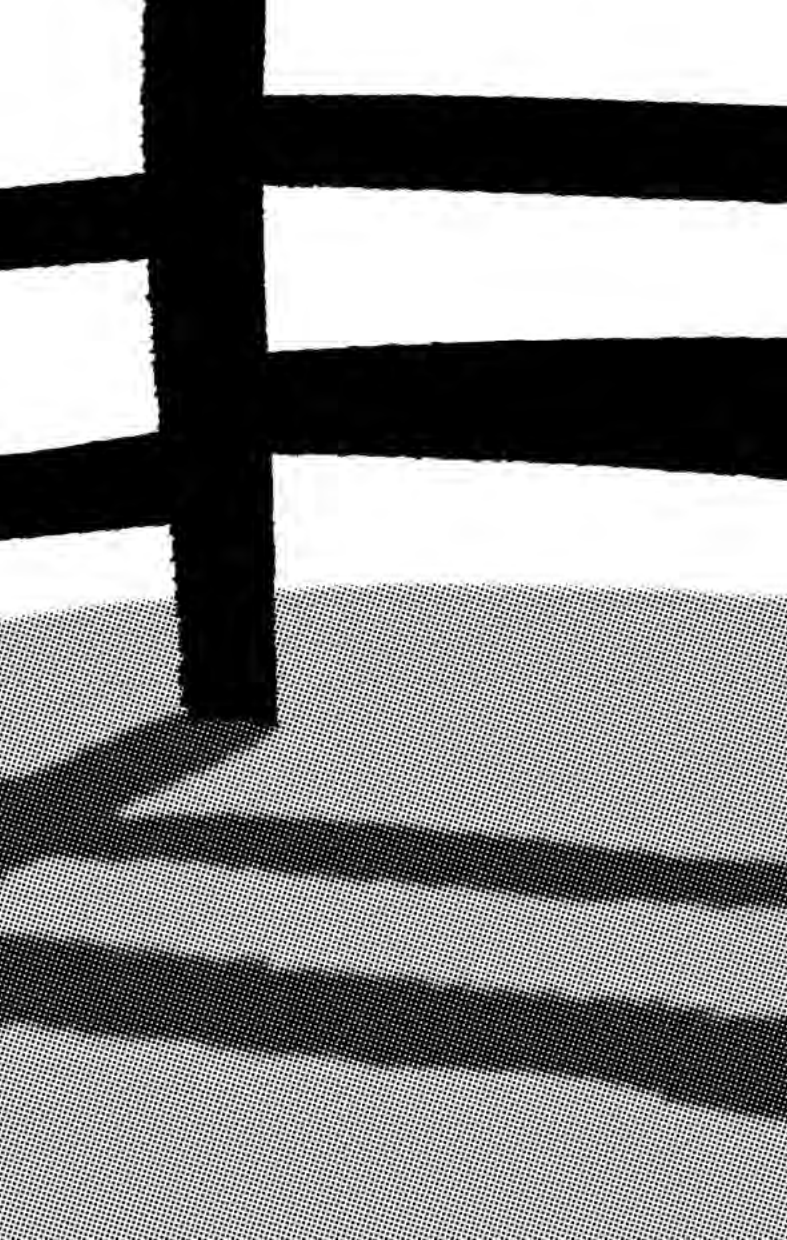
Translation © Zora Wolfová – heirs, 1962, 2019

Illustrations © Lukáš Fibrich, 2019

ISBN 978-80-262-1443-4

Tato kniha vypráví příběh mého dětství. Na jejích stránkách jsem vylíčil vlivy a události, které mi pomohly stát se tím, čím jsem. Chtěl jsem však udělat víc než jenom zaznamenat zážitky malého chlapce, který musí chodit o berlích, chtěl jsem zachytit obraz už dávno minulého období. Toto období zrodilo muže i ženy, o nichž vyprávím, a i oni už vymírají. Vlivy, které z nich učinily samostatné, přímé a družné lidi, ustoupily vlivům jiným, které vytvářejí právě tak pevné charaktery, avšak hlína, z níž se hnětou, se změnila a s ní se změnily i výtvoři.

Chtěl-li jsem pravdivě zobrazit život té doby, nemohl jsem se úzkostlivě držet faktů. Některé příhody jsem trochu pozměnil, bylo-li to nutné, spojil jsem více postav v jednu, a abych získal lepší souvislost, přehodil jsem někdy časový sled událostí a použil dialogy dnes možná trochu zvláštní pro mé vrstevníky, kteří jako já zažili ještě doby, kdy se v Austrálii jezdilo na koni. Prosím je o prominutí. Když člověk píše takovouto knihu, nemůže vždycky spoléhat jen na fakta, neboť pravda, kterou hledá, se dá objevit jen za pomoci fantazie.

Když maminka ležela v svátečním pokojíku naší roubené chaloupky a čekala, až přijde porodní bába a pomůže mi na svět, viděla, jak se ve větru zmítají vysoké blahovičnický, dívala se na zelený kopec a na stíny mračen, která se hnala přes pastviště, a řekla tatínkovi: „Bude to chlapec, dneska je den stvořený pro muže.“

Tatínek se sehnul a zadíval se oknem do dálky, kde se za vymýcenými pastvišti tyčila temně zelená hradba buše. „Udělám z něho zálesáka a běžce,“ řekl rozhodně. „Bůh ví, že udělám.“

Když přišla porodní bába, usmál se na ni a řekl: „Už jsem si myslel, paní Torrensová, že než se sem dostanete, bude nám kluk běhat po chalupě.“

„Však jsem tu měla být už dobrou půlhodinu,“ odpověděla mu paní Torrensová bez cavyků. Byla to statná žena s buclatými osmahými tvářemi a hned tak někoho se nezalekla. „Ted měl mít dávno zapřaženo a teprve mazal dvoukolák.“ Pak pohlédla na maminku. „Tak jakpak se nám vede? Už máme bolesti?“

„Na pelesti visel bičík s násadou z akáciového dřeva,“ vyprávěla mi maminka, „a když na mě mluvila, ucítila jsem jeho vůni a v duchu jsem tě viděla, jak uháníš na koni a točíš bičem nad hlavou – zrovna tak jako táta.“

Než jsem se narodil, čekal tatínek se sestrami v kuchyni. Marie a Jana chtěly bratříčka, aby si ho mohly vodit do školy, a tatínek jim slíbil chlapce, který se bude jmenovat Alan.

Paní Torrensová mě přišla ukázat celého zabaleného do červených flanelových plenek a vložila mě tatínkovi do rukou. „Bylo mi divně u srdce, když jsem se tak na tebe díval,“ řekl mi jednou tatínek. „Na svého syna... Tolik jsem si přál, abys toho hodně dokázal – abys uměl jezdit na koni, abys koňům dobře rozuměl, a kdovíco všechno jsem si tehdy nenavymýšlel. A taky jsem si samozřejmě představoval, že budeš dobře běhat... Všichni říkali, jaké máš silné nožky. A mně to připadalo tak zvláštní, že tě držím na ruce. Přemýšlel jsem, jestli budeš po mně.“

Brzy po tom, co jsem začal chodit do školy, jsem dostal dětskou obrnu. Epidemie vypukla nedlouho po roce 1900 ve Viktorii a teď se z hustěji osídlených oblastí šířila na venkov a kosila děti na osamělých farmách i hluboko v buši. Já byl jedinou obětí v celé Turalle a lidé široko daleko s hrůzou mluvili o mé nemoci. Slovo „obrna“ spojovali se slabomyslností a ne jeden farmář zarazil bryčku, vyklonil se až nad kola, aby si popovídal se známým, jak ho tak potkal na silnici, a vyptával se: „A nevíte, jestli se mu to nevrazilo i na mozek?“ Několik týdnů projížděli kolem našeho stavení sousedé co nejrychleji, spěšně a s novým zájmem se ohlíželi na starý laťkový plot, na nezrokčená hřibata v ohradě a na mou tříkolku, která teď ležela na zemi u kůlny s krméním. Začali volat děti dřív domů, teple je navlékali a po prvním zakašláním nebo kýchnutím je úzkostlivě prohlíželi.

„To člověka zasáhne jak rána Boží,“ říkal pekař, pan Carter, a doopravdy tomu věřil. Byl správcem v nedělní škole a při svých týdenních zprávách se vždy ponuře rozhlédl po žácích a ohlásil: „Příští neděli ráno se bude důstojný pán Walter Robertson,

bakalář svobodných umění, modlit za rychlé uzdravení statečného chlapce, kterého přepadla zákeřná nemoc. Prosíme, aby se všichni dostavili.“

Tatínek se o tom doslechl a zanedlouho nato se zastavil s panem Carterem na ulici, neklidně a utrápeně se popotahoval za světlý knírek a začal mu vysvětlovat, jak se vlastně stalo, že jsem tu nemoc chytil.

„Ten bacil prý člověk vdechne,“ říkal. „Lítá si všude možně ve vzduchu. Vůbec se nepozná, kde je. Když se náš Alan nadechoval, letěl mu zrovna kolem nosu, a to bylo to neštěstí. Sklátilo ho to, jako když poraziš bejčka. Kdyby v tu chvíli, co letěl bacil kolem, Alan zrovna vydechoval, nic by se mu bývalo nestalo.“ Odmlčel se a potom smutně dodal: „A teď se za něj budete modlit.“

„Bedra lidská jsou stvořena pro břemena,“ zamumlal zbožně pekař. Byl starším církve a za každým neštěstím viděl ruku Boží. A naproti tomu skoro ze všeho, z čeho se lidé radovali, podezíral ďábla.

„Je to vůle Boží,“ dodal s jistým zadostiučiněním, přesvědčen, že se jeho poznámka Všemohoucímu zalíbí. Chápal se vždycky každé příležitosti, aby se Hospodinu zavděčil.

Tatínek se nad takovou filozofií opovržlivě ušklíbl a dost prudce řekl: „Bedra mého chlapce pro břemena stvořena nebyla a to vám povím, že ani tohle pro něj nebude žádné břemeno. Když už chcete mluvit o břemenech, tak je hledejte tady.“ A zaťukal si osmahlým prstem na hlavu.

Když potom stál u mého lůžka, starostlivě se zeptal: „Bolí tě nohy, Alane?“

„Ne,“ odpověděl jsem. „Jsou jako mrtvé.“

„Ach k čertu!“ zvolal a obličej se mu stáhl bolestí. Tatínek byl štíhlý a po mnoha letech v sedle měl nohy do „o“ a úzké

boky – zajížděl totiž divoké koně a do Viktorie se přestěhoval z queenslandské divočiny.

„To kvůli dětem,“ vysvětloval. „Vždyť v těch zapadlých končinách nejsou žádné školy. Udělal jsem to jen pro ně, jinak by mě odtamtud přísámbůh nikdo nedostal.“

Měl osmahlý zbrázděný obličej, jako mívají lidé v australských pustinách, a pronikavě modré oči zasazené hluboko ve vráskách, které mu vypálilo slunce na vyprahlých pláních. Jednou ho přišel navštívit jeden honák, jeho starý kamarád, a jak ho šel tatínek uvítat přes dvůr, zavolal na něj: „Na mou věru, Bille, vždyť ty pořád ještě chodíš jako ten zatracený emu!“

Chůzi měl tatínek lehkou a trhanou, a jak šel, díval se pořád před sebe na zem; říkal, že už je to takový zvyk, protože pochází z „kraje hadů“.

Někdy si trochu přihnul, a to se přiřítíl na dvůr na nějakém zpola zkroceném hřebci a začal se s ním vzpínat a vyskakovat mezi bednami s krméním, voji od dvoukoláků a troskami starých kol, až se slepice s kdákáním rozprchávaly na všechny strany. „Zvírátko má divoká,“ hulákal přitom na celé kolo, „vždyť vy nejste ani značkováná! Jen si běžte! Hyjá, hej!“

Pak přitáhl koni uzdu, až ho posadil na zadní, strhl si širák a točil jím nad hlavou, jako by se v žertu děkoval za potlesk, a ukláněl se ke kuchyňským dveřím, kde obvykle stávala maminka a malounko se usmívala – úsměvem, v němž se mísila pobavenost, láska a trochu i strach.

Tatínek měl koně rád, ne snad proto, že by si jimi vydělával na živobytí, ale protože v nich viděl jakousi zvláštní krásu. Se zalíbením si prohlížel dobře stavěného koně. Pomalu ho obcházel s hlavou nakloněnou na stranu, pozorně se díval na každíčký jeho rys, přejížděl mu rukama po předních nohách a snažil se

nahmatat otoky nebo jizvy, které by prozrazovaly, že se na něm už jezdilo.

„Mně se líbí kůň, který má pořádné silné kosti a dlouhé nohy,“ říkával, „a kterého je pořádný kus.“ Byl přesvědčený, že koně se v mnohém podobají lidem.

„Taky že ano,“ tvrdil. „Viděl jsem to na vlastní oči. Některého koně se jen dotkneš bičíkem a už se urazí. Zrovna tak jako některé děti... Jen jim dej jednu za ucho a několik dní na tebe ani nepromluví. Zlobí se. Nemohou ti to zapomenout, víš! A s koňmi je to taky tak. Do některého můžeš bičem jen mydlit, a ani se nehne. Podívej se třeba na zrzavou kobylu starého Dicka Ouřezka. Ta má pěkně tvrdou hubu. A přece jsem ji přivykl na uzdu. Tak vidíš... Ona je zrovna jako ten Ouřezek. U toho se taky se zlou potázal každý, kdo mu chtěl navléknout otěže. Ještě je mi za tu práci dlužen pět liber. Ale čert je vem... Stejně nemá ani vindru.“

Tatínkův otec byl rezavý Angličan z Yorského hrabství, ovčák, a do Austrálie se přistěhoval začátkem čtyřicátých let. Oženil se s Irkou, která přijela do nové kolonie ve stejnou dobu. Vyprávělo se u nás, že když do kolonie dorazila loď plná děvčat z Irska, která hledala práci jako služebné, rozjel se dědeček na koni na přístavní hráz.

„Která z vás si mě vezme?“ volal na děvčata, jak stála u lodního zábradlí. „Která to se mnou zkusí?“

Jedna statná modrooká černovláska s velkýma rukama se na něj chvilku přemýšlivě dívala a pak zavolala: „Tak třeba já. Já si tě vezmu.“

Slezla po lodním boku a on ji zachytil na přístavní hrázi. Vzal jí z ruky raneček, objal ji kolem ramen, jako by si ji vedl, a tak spolu odešli.

Tatínek byl nejmladší ze čtyř dětí a zdědil temperament po své irské matce.

„Když jsem byl ještě malý kluk,“ vyprávěl mi jednou, „praštil jsem nějakého vozku zrovna za ucho luskem z akácie – víš, když se ti jeho šťáva dostane do očí, můžeš i oslepnout. Ten chlap se vzteky div nezbláznil a hnal si to za mnou s klackem. Pelášil jsem k naší chalupě a křičel jsem, jako když mě na nože bere: ‚Mamí!‘ Chlap to myslel vážně, to ti povídám, po čertech vážně. K chalupě jsem dobíhal z posledních sil. Už jsem nemohl dál. Ale maminka mě viděla, jak utíkám domů, čekala u dveří a v ruce klidně pohupovala konvicí vařící vody. ‚Koukejte mazat,‘ křikla na vozku. ‚Tahle voda je vařící! Ještě krok, a chrstnu vám ji do obličeje!‘ K čertu, ta ho tím ale zarazila! Držel jsem se vši silou maminky za sukně a ta jenom stála a dívala se za ním, dokud nezmizel.“

Tatínek si vydělával už od dvanácti let. Jeho jediným vzděláním bylo několik měsíců ve škole, kde učil věčně opilý učitel a každé dítě, které chodilo do té prkenné boudy, mu platilo půlkorunu týdně. Když začal pracovat, toulal se z jedné farmy na druhou, zajížděl koně nebo pásł dobytek. Chlapectví a mladá mužná léta strávil ve vzdálených končinách Nového Jižního Walesu a v Queenslandu a z těch krajů pocházely i všechny jeho historky. Díky jeho vyprávění mi vyprahlé pláně a červené písečné kopce zapadlých končin byly bližší než zelený kraj, kde jsem se narodil a vyrostl v muže. „Na divočině je něco zvláštního,“ řekl mi jednou tatínek. „Člověku je tam dobře. Vyleze si na hřeben sosnového lesa a rozdělá si oheň.“

Zarazil se a chvíli zamýšleně seděl a starostlivě se na mě díval. Pak řekl: „Budeme muset něco vymyslet, aby ti na pláních nezapadaly berle do písku. Ano, jednou se tam spolu podíváme.“

Nedlouho po tom, co jsem ochrnul, se mi začaly smršťovat svaly na nohou a záda, dříve rovná a pevná, se nacylovala k jedné straně. Šlachy pod koleny mi tuhly do provazců a stahovaly nohy k sobě, až se mi postupně zkřivily a zůstávaly ohnuté, jakoby vkleče.

Dvojitě šlachy pod oběma koleny se mi bolestivě napínaly a maminka měla strach, že když mi někdo nohy co nejdřív nenarovná, zůstanou navždycky takto stažené. Naléhala na doktora Crawforda, aby mi předepsal nějaké léčení, po kterém bych zase mohl normálně nohama pohybovat. Doktor Crawford měl jen nepatrné ponětí o tom, jak se dětská obrna vyvíjí, a zprvu pozoroval zamračeně a s nesouhlasem maminku, když se pokoušela probudit mi v nohou život a třela mi je kořalkou a olivovým olejem. Poradila jí to žena pana učitele, která tvrdila, že si tak rozehnala revma. Potom však poznamenal: „Uškodit mu to nemůže,“ a otázku mých nehybných nohou odložil, dokud si nezjistil, jaké komplikace měly oběti obrny v Melbourne.

Doktor Crawford bydlil v Balunze, malém městečku vzdáleném čtyři míle od naší osady, a za pacienty ze vzdálenějších končin zajížděl jen ve zvlášť naléhavých případech. Šedý koník

mu pěkně klusal před pérovanou bryčkou s napůl zdviženou střechou, a když se tak doktor ukláněl a mával bičíkem na kolemjdoucí, moc mu to pod obrubou ze shrnuté modré plsti slušelo. Tou pérovanou bryčkou se vyrovnal i statkářům, ne však statkářům, kteří měli pérovanou bryčku s gumovými obručemi.

Dovedl se vždycky pohotově vytasit se svými znalostmi o běžných nemocech.

„Můžu s jistotou prohlásit, paní Marshallová, že váš chlapec nemá spalničky.“

Obrna však patřila k nemocem, o nichž věděl pramálo. Když jsem se rozstonal, zavolal si na poradu ještě dva lékaře a jeden z nich nám oznámil, že mám dětskou obrnu.

Ten doktor byl zřejmě hodně obeznalý a na maminku udělal dobrý dojem. Začala se ho tedy vyptávat dál, ale on jenom řekl: „Být to můj syn, dělalo by mi to opravdu velké starosti.“ – „To věřím,“ řekla maminka suše a od té doby mu už nedůvěřovala. Věřila doktoru Crawfordovi, který jí po odchodu druhých dvou lékařů řekl: „Paní Marshallová, nikdo nemůže říct, jestli váš syn bude mrzák, nebo ne, ani jestli bude žít, či zemře. Já věřím, že žít bude, ale je to jen v rukou Božích.“

Toto prohlášení maminku utěšilo, ale na tatínka zapůsobilo docela jinak. Pro něj znamenalo od doktora Crawforda přiznání, že o dětské obrně nic neví.

„Jak řeknou doktoři, že jsi v rukou Božích, tak víš, že je s tebou konec,“ prohlásil.

Přece jen se však pan doktor Crawford musel nakonec rozhodnout, co podniknout s mýma nohama, které se pořád stahovaly. Celý neklidný a nejistý tiše bubnoval válečkovitými prsty na mramorové desce stojánku s umyvadlem, který jsem měl u postele,

a mlčky se na mě díval. Maminka stála vedle něho napjatě a tiše, jako vězeň, když očekává rozsudek.

„No a teď, paní Marshallová, co s těma nohama... Hmm... ano, ano... Dá se bohužel udělat jen jedno. Chlapec je statečný. To je štěstí. Musíme prostě ty nohy narovnat. A to nejde jinak, než je stlačit násilím. Měly by se vši silou napřímít. Otázka je, jak? Myslím, že by bylo nejlepší položit ho každé ráno na stůl a pak si mu plnou vahou lehnout na kolena, až se nohy narovnají. Řekněme třikrát. Ano, třikrát snad postačí. Třeba to napoprvé zkuste dvakrát.“

„Bude to hodně bolet?“ zeptala se maminka.

„Bohužel ano.“ Doktor Crawford se odmlčel a pak dodal: „Budete potřebovat všechnu svou odvahu.“

Maminka mě tedy každé ráno položila na záda na kuchyňský stůl a já se zadíval na obraz vyděšených koní, který visel na komíně nad krbovou římsou. Byla to rytina a na ní se vedle sebe v hrůze vypínali vraník a bělouš a jen několik stop od rozšířených nozder jim končila klikatá čára blesku, který vyšlehl z temnoty bouře a deště. Na protější stěně visel obraz, který výjev doplňoval, koně na něm už pádili jako šílení pryč, nohy měli natažené jako houpací koníci a hřívy jim vlály.

Tatínek bral všechny obrazy smrtelně vážně a občas se zastavil, zadíval se na tyhle koně, přivřel jedno oko, aby se lépe soustředil, a odbornicky je oceňoval. Jednou mi řekl: „Jsou to určitě arabi, ale ne čistokrevní. A klisna má na nohou otoky. Podívej se jí na kotníky.“

Mrzelo mě, že vidí na těch koních chyby. Pro mě znamenali mnoho. Každé ráno jsem s nimi prchal před pronikavou bolestí. Náš strach splýval a stával se jediným strachem, který nás spojoval v společném utrpení.

Maminka mi položila obě ruce na pozvednutá kolena, zavřela pevně oči, aby udržela za stisknutými víčky slzy, a celou svou vahou si mi lehla na nohy a tlačila je dolů, až se přitiskly na stůl. Pod její tíhou se mi kolena narovnávala, prsty na nohou se roztahovaly a pak se ohnuly dolů a stočily se mi až k chodidlům jako ptačí pařát. Když se mi šlachy pod koleny začaly natahovat a napínat, hlasitě jsem křičel a s vytřeštěným očima jsem se úpěnlivě díval na vystrašené koně nad krbovou římsou. V křeči, při níž jsem bolestí málem omdlíval, se mi prsty stáčely dolů a já volal na koně: „Ach koně, konícci... Ach konícci, koně...“

Nemocnice byla v městečku vzdáleném přes dvacet mil od naší osady. Tatínek mě tam zavezl na dvoukoláku, s kterým zajížděl koně. Byl to pevně stavěný vozík s dvěma dlouhými voji a tatínek na něj byl moc hrdý. Voje a kola měl vozík z hikorového dřeva a na zadní opěradlo mu tatínek namaloval vzpínajícího se koně. Moc se mu ten obrázek nepovedl a tatínek se za něj často omlouval a vysvětloval nám: „Víte, ten koník si ještě nezvykl stavět se na zadní. Udělal to poprvé a hned ztratil rovnováhu.“

Jednoho mladého koníka, kterého zrovna zajížděl, zapřáhl tatínek dopředu mezi voje a druhého za něj. Než mě maminka vysadila na podlahu vozíku a vylezla za mnou, přidržel zadnímu koni hlavu. Pak si maminka sedla a vyzvedla mě vedle sebe. Tatínek promlouval na koně a třel mu rukou zpocenou šíjí: „Postůj, ty divochu. Jenom klid. Pěkně mi postůj.“

Maminka neměla nejmenší strach, ať si nezrocení koně vyváděli, jak chtěli. Když se ti paličáci stavěli na zadní, klekali na kolena, sjížděli ze silnice a podrážděně ržáli, jak chtěli shodit postroje, tvářila se vždycky, jako by se jí to ani netýkalo. Sedávala na vysokém kozlíku, trošičku se přihrčila, když vůz hodně drcnul nebo se zakymácel, a jednou rukou se pevně držela

poniklovaného zábradlíčka na jeho konci. Kdykoliv koně prudce couvli, naklonila se dopředu, a když se vrhli vpřed, narazila dozadu na opěradlo, ale pořád mě pevně držela v náručí. „Sedí se nám krásně,“ řekla a pevně mě objímala kolem ramen.

Tatínek trochu povolil udidla, popouštěl otěže a ustupoval přitom ke stupátku, ale ani na chvílku nespustil oči z hlavy zadního koně. Stoupl si jednou nohou na kulaté železné stupátko, chytil se za kraj kozlíku, chvíličky vyčkával a uklidňoval svým „jen klid!“ netrpělivé, nepokojné koně, a když se pak vzepjali, vymrštil se rychle na kozlík. Povolil otěže a koně vyrazili; hřebeček uvázaný k voji za ohlávku táhl stranou a s napnutým krkem nemotorně poskakoval vedle zapřaženého koně. Z vrat jsme vyrazili, až za námi kamení létalo na všechny strany a železem kovaná kola se s hlasitým zaskřípěním stočila ke straně.

Tatínek se chlubíval, že při těch prudkých výpadech ještě jakživ nevrátil do kúlů od vrat, ale ve dřevě byly ve výši kol odštípnuté rýhy, které svědčily o tom, že nemá docela pravdu. Maminka se naklonila nad blatníkem, podívala se, kolik místečka zbývá mezi osou kola a kulem, a vždycky utrousila: „Však ty některý ten kúl jednou pořádně nabereš.“

Když jsme se vyhoupli z úvozu, který vedl od našich vrat, na asfaltovou silnici, začal tatínek koně trochu přitahovat.

„Prrr!“ volal a pak dodal, aby trochu poučil maminku: „Rychlá jízda z nich aspoň trochu vyžene páru. Ten šedák je hříbě od Abbota. A od toho jsou všichni stejní – pořád aby je člověk držel na uzdě.“

Teplé slunce a rachot kol na silnici mě uspaly. Kolem se míhal buš, pastviště a potůčky, které se na chvílku zahalily do prachu zvířeného koňskými kopyty, ale já nic z toho neviděl. Ležel jsem s hlavou opřenou o mamčinu paži, dokud mě za tři hodiny neprobudila.

Kola našeho vozíku zaskřípala na štěrk nemocničního dvora a já se posadil a pohlédl na bílou budovu, která měla úzká okna a byla nějak podivně cítit.

Otevřenými dveřmi jsem spatřil tmavou naleštěnou podlahu a na vysokém stojanu vázu s květinami. V celé budově však bylo ti-cho, takový podivný klid, který mi naháněl strach. Místnost, kam mě tatínek zanesl, měla kolem stěn čalouněné lavice a v jednom rohu psací stůl. Za stolem seděla ošetrovatelka a vyptávala se tatínka na všechno možné i nemožné. Jeho odpovědi si zapisovala do veliké knihy a tatínek ji pozoroval, jak by se asi díval na vrtošivého koně, když sklopí uši. Když sestra odešla a knihu odnesla s sebou, řekl mamince: „Jen vkročím do špitálu, mám vždycky sto chutí poslat tu všechny k čertu. Moc se vyptávají, svlékají člověka z jeho citů, jako když stahuješ kůži z krávy, a chovají se, jako kdybych tu neměl co pohledávat a jen je chtěl zbytečně obtěžovat. Nevím, jak bych to řekl...“

Sestra se za chvíli vrátila s ošetřovatelem, který mě odnesl, ale nejdříve mi musela maminka znovu slíbit, že se na mě ještě přijde podívat, až budu v posteli.

Ošetrovatel byl celý v hnědém. Měl zarudlý vrásčitý obličej a díval se na mě, jako bych ani nebyl chlapec, ale problém. Zanesl mě do koupelny a položil mě do vany s teplou vodou. Pak si sedl na stoličku a začal si stáčet cigaretu.

Zapálil si a zeptal se mě: „Kdy ses naposledy koupal?“

„Dneska ráno,“ řekl jsem mu.

„Dobrá, tak si jen ve vaně polež. To bude stačit.“

Za chvíli jsem už seděl na chladném čistém lůžku, kam mě ošetrovatel donesl, a prosil maminku, aby neodcházela. Matrace na lůžku byla tvrdá a nepoddajná a nemohl jsem si kolem sebe shrnout příkrývky a nadělat si na nich záhyby. Pod těmihle příkrývkami nebudou žádné zahřáté jeskyně ani tunely na drápky,

kterými se tak pěkně hází po přehozu. Tady mě nechrání žádné zdi, neslyším štěkot psa ani koně, jak žvýká seno. Ty zvuky patřily k mému domovu a teď jsem po nich zoufale toužil.

Tatínek se už se mnou rozloučil, ale maminka se pořád nemohla odhodlat. Najednou mě rychle políbila a odešla a já nechápal, jak mi mohla něco takového udělat. Připadalo mi, že nedešla ze své vůle, ale že mě opustila z jakési nenadálé nestvůrné příčiny, nad níž neměla sama vládu. Nezavolal jsem na ni, ani jsem ji neprosil, aby se vrátila, i když jsem tolik toužil to udělat. Díval jsem se za ní, jak odchází, a nebyl jsem ani s to na ni zavolat, pokusit se ji zastavit.

Když maminka odešla, muž na vedleším lůžku se na mě chvílku mlčky díval a potom se zeptal: „Pročpak pláčeš?“

„Já chci domů!“

„To chceme všichni,“ řekl můj soused a pak se zadíval ke stropu, povzdychl si a dodal: „Ano, to chceme všichni.“

Pokoj, kde jsme leželi, měl naleštěnou podlahu, mezi lůžky a uprostřed světle hnědou, ale pod postelemi, kde nohy ošetřovatelek nikdy nenarušily vrstvu vosku, tmavou a lesklou. Podél stěn stály proti sobě ve dvou řadách bílé železné postele na tenkých nožkách s malými kolečky. Kolem každého toho kroužku byla podlaha odřená a poškrábaná drobnými podpatky, které se roztržitě otáčely, když ošetřovatelky přemísťovaly lůžka. Každý pacient měl pokrývky a prostěradla přitažené těsně k tělu a pevně zastrčené pod matrací, takže ho ovíjely jako obvaz.

Na pokoji bylo čtrnáct mužů, já byl jediné dítě. Když maminka odešla, několik pacientů na mě začalo volat a domlouvali mi, abych nebyl smutný.

„Uvidíš, že se ti tu bude líbit,“ řekl mi jeden, „my už se o tebe postaráme.“

Vyptávali se mě, co mi je, a když jsem jim to řekl, rozhovořili se všichni o dětské obrně a jeden z nich prohlásil, že je to příšerná nemoc.

„Je to příšerná nemoc,“ řekl. „To tedy je. Příšerná nemoc.“

Připadal jsem si po téhle poznámce náramně důležitý a hned jsem si oblíbil muže, který ji pronesl. Neviděl jsem na své chorobě nic vážného, jen dočasné onemocnění, a ve dnech, které jsem pak strávil v nemocnici, jsem přijímal chvíle bolesti s odpořem a s hněvem, který se rychle měnil v zoufalství, jestliže bolest trvala dlouho. Jakmile však pominula, brzy jsem na ni zapomněl. Nevydržel jsem být dlouho smutný. Kolem mě bylo tolik zajímavého.

Vždycky mě příjemně překvapovalo, jak působí má nemoc na dospělé, kteří postávají u mého lůžka, smutně na mě shlížejí a myslí si, jaká mě to stihla strašná pohroma. Připadal jsem si pak velice důležitý a dělalo mi to dobře.

„Jsi statečný chlapec,“ říkali mi, skláněli se nade mnou, líbali mě a pak se s truchlivými tvářemi odvraceli.

Často jsem přemýšlel, proč o mně všichni říkají, že jsem statečný. Vždyť prohlásit někoho za statečného, to už je velké vyznamenání, tak jsem tomu aspoň věřil. Kdykoliv mi moji návštěvníci zdůrazňovali, jak jsem statečný, měl jsem dojem, že se musím začít jinak tvářit, protože můj obvyklý radostný výraz se k takovému označení vůbec nehodí.

Ale pořád jsem měl strach, že se prozradím, a začal jsem přijímat pocty za svou statečnost rozpačitě, protože jsem věděl, že si je nezasloužím. Vždyť jsem se vždycky polekal, když jsem zaslechl za pytlavinovými stěnami svého pokojíku hryzat myš, a bál jsem se večer zajít k nádrži pro vodu, protože byla tma. Často mě napadlo, co by si lidé asi pomysleli, kdyby to o mně věděli.

Oni však trvali na svém, že jsem statečný, a já přijímal jejich chválu s utajenou pýchou, ale ne zrovna čistým svědomím.

Za několik dní jsem se obeznámil s pokojem i s pacienty a začal jsem se dívat spatra na nováčky, jak vstupují nejistě do místnosti, celí zmatení před dvěma řadami tváří, roztesknění po domově a po staré známé posteli.

Pacienti se mnou někdy shovívavě žertovali, jako obvykle dospělí mluví s dětmi, ale když už neměli o čem se bavit, začali si mě dobírat. Věřil jsem všemu, co mi řekli, a oni z toho měli náramnou švandu. Připadali si ohromně dospělí, na mě se dívali svrchu a mysleli, že ve své bezelstnosti jejich narážky ani nepochopím. Mluvili o mně, jako kdybych byl hluchý a neslyšel, co říkají.

„Ten věří všemu, co mu kdo nakuká,“ vysvětloval jeden mladík přes celý pokoj novému pacientovi. „Jen si to poslechněte. Hej, Smíšku,“ zavolal na mě, „že máte u chalupy ve studni čarodějnici?“

„Máme,“ přisvědčil jsem.

„Tak vidíte,“ smál se mladík. „Je chudáček takový legrační. Prý už nikdy nebude chodit.“

Pomyslel jsem si, že se ten mládenec zbláznil. Úplně jsem žasl, jak si může představovat, že už nikdy nebudu chodit. Já přece věděl, co budu dělat. Budu krotit divoké koně, křičet „Ho! Hó!“ a mávat kloboukem nad hlavou a taky napíšu knihu, jako je *Korálový ostrov*.

Chlapíka na sousedním lůžku jsem měl rád. „Budeme kamarádi,“ řekl mi brzy po tom, co jsem přišel do nemocnice. „Chtěl by ses se mnou spřátelit?“

„Moc rád,“ řekl jsem. V jedné z prvních knížek, které jsem dostal, byl barevný obrázek a z toho jsem nabyl představu, že kamarádi by měli stát pospolu a držet se za ruce. Vysvětlil jsem mu to, ale on mi řekl, že to snad ani není nutné.

Každé ráno se nadzvedl na lokti a oslovil mě: „Vždycky si pamatuj, že nejlepší větrné mlýny na světě jsou mlýny bratrů McDonalových,“ a aby dodal svým slovům důraz, při každém pořádně bouchl rukou.

Byl jsem celý šťastný, že konečně vím, které větrné mlýny jsou nejlepší. A jeho slova mi tak utkvěla v hlavě, že si na ně od té doby vzpomenu vždycky, kdykoliv se mluví o větrných mlýnech.

„To je dělá pan McDonald a jeho bratři?“ ptal jsem se.

„To se ví,“ odpověděl. „A McDonald starší, to jsem já. Jsem Angus.“

Najednou klesl nazpátek na polštář a rozmrzele řekl: „Bůh ví, co si tam beze mě počnou – s objednávkami a s tím vším. Člověk aby měl oči všude.“ Náhle zavolal na jednoho chlapíka přes celý pokoj: „Co říkají noviny dneska o počasí? Myslí, že bude sucho, nebo ne?“

„Noviny ještě nedošly,“ odpověděl muž.

Angus byl největší a nejstatnější z dvanácti pacientů na našem pokoji. Trpěl jakousi zvláštní chorobou, měl velké bolesti a někdy si tak hlasitě vzdychl, zaklel nebo hluboce zaúpěl, až mě to poděsilo.

Ráno po bezesné noci říkával: „Ach, to jsem měl dneska pekelnou noc!“, ale poznamenal to jen tak, nikoho neoslovoval. Měl velký, čistě vyholený obličej s hlubokými rýhami, které se mu táhly od nosních dírek až ke koutkům úst. Pleť měl hladkou jak vydělanou kůži. Ústa měl pružná, citlivá, a když zrovna netrpěl bolestí, všemu se usmíval. Často obracel hlavu na polštáři a dlouho se na mě mlčky díval.

„Proč se tak dlouho modlíš?“ zeptal se mě jednou, a když viděl, jak jsem se překvapeně zatvářil, dodal: „Díval jsem se, jak se ti pohybují rty.“

„Mám toho moc, oč bych si rád řekl,“ vysvětloval jsem mu.

„A co třeba?“

Zrozpačitěl jsem a on mě pobízel: „No tak. Jen mi to řekni. Jsme přece kamarádi.“

Opakoval jsem mu své modlitby a on poslouchal, oči upřené ke stropu, s rukama sepjatýma na hrudi. Když jsem domluvil, otočil hlavu a podíval se na mě. „Nic jsi nevynechal. Řekl jsi toho spoustu. Až tohle všechno pánbůh uslyší, setsakramentsky si tě bude považovat.“

Udělal mi tou poznámkou velkou radost a rozhodl jsem se, že poprosím Boha, aby uzdravil i jeho.

Modlitba, kterou jsem přeříkával každý večer před spaním, byla pořád delší a složitější, protože jsem měl na Boha čím dál tím víc nároků. Denně jsem si přál víc a víc, a jen se mi jedno přání splnilo a přestal jsem je opakovat, už mi zase přibylo tolik nových, až jsem se zhrozil, že je budu muset znovu a znovu přeříkávat. Maminka mi nikdy nedovolila, abych vynechal nedělní školu, a od ní jsem se naučil i svou první modlitbičku, kraťoučkou básničku, která začínala „Ježíšku můj hodný a milý“ a končila prosbou, aby Ježíšek požehnal všem možným lidem i tatínkovi, ačkoliv jsem v hloubi duše cítil, že tatínek žádné požehnání nepotřebuje. Jednou jsem však našel kočku, která mi připadala docela pěkná, ale někdo ji vyhodil, a až mě poděsilo, jaká je tuhá a tichá. Tenkrát mi vysvětlili, že je mrtvá. V noci jsem si pak často představoval tatínka a maminku, jak tiše leží s ohrnutým rtem jako ta kočka, a úzkostlivě jsem se modlil, aby nezemřeli dřív než já. To byla má nejvroucnější modlitbička a nikdy jsem ji ani za nic nevynechal. Po delších úvahách jsem se rozhodl, že se budu modlit i za naši fenku Megy a že budu prosit Boha, aby mi ji zachoval, dokud nevyrostu v muže a nebudu už dost starý na to, abych

přenesl přes srdce její smrt. Měl jsem strach, že možná vyžaduji od Boha moc, a tak jsem dodal, že mi postačí, když Megy i rodiče zůstanou naživu, dokud mi nebude řekněme třicet. Domníval jsem se, že v tak vysokém věku už nebudu plakat. Muži přece neznají slzy.

Modlil jsem se také, abych se uzdravil, a vždycky jsem dodal, že není-li to proti vůli Boží, moc rád bych byl zdravý do Vánoc, které budou už za dva měsíce.

Pak jsem se musel modlit za svá oblíbená zvířátka, která jsem měl v klecích a malých ohrádkách na dvorku, protože teď, když je nemůžu sám krmit ani jim nalévat čerstvou vodu, by se na ně snadno mohlo zapomenout.

Modlil jsem se, aby na ně doma nikdy nezapomněli. Každý večer jsme museli vypouštět z klece mou korelu, zlostného starého papouška Pata, aby se trochu prolétl mezi stromy. Někdy si na něj stěžovali sousedé. Když se pralo, sedal si rád na šňůry a vytahoval kolíčky. Ženské byly vzteky bez sebe, když viděly, jak se bílá prostěradla válejí v prachu, a házely po Patovi klacky a kamení, a já se musel modlit, aby ho nezasáhly a nezabily.

Také jsem se musel modlit, aby ze mě byl hodný chlapec. Když tehdy Angus ocenil moje modlitby, zeptal se mě: „A jaký vlastně myslíš, že je Bůh? Jak vypadá?“

Představoval jsem si vždycky Boha jako mohutného muže oděného v bílých prostěradlech, jaká nosí Arabové. Seděl na židli, opíral se loktem o kolena, shlížel dolů na svět a pohledem rychle klouzal z jednoho člověka na druhého. Nikdy mě nenapadlo, že by mohl být laskavý, vždycky jsem si ho představoval přísného. Zato Ježíš byl podle mě jistě laskavý jako náš tatínek, jenomže tak neklel. Moc mě zklamalo, když jsem se dozvěděl, že Ježíš jezdil jen na oslech, a ne na koni. Tatínek si jednou s úlevou zul nové

holínky, které „právě zajížděl“, natáhl Gillespieovy jezdecké boty s pružnými okraji a procítěně zvolal: „Tyhle boty snad šli v nebi!“ Od té doby jsem věřil, že Ježíš chodil v Gillespieových botách s pružnými okraji.

Když jsem to všechno vysvětlil Angusovi, podotkl, že si to asi dovedu představit mnohem lépe než on, když byl ještě malý. „Naše maminka mluvila jenom gaelsky,“ vyprávěl, „a tak jsem si Boha vždycky představoval jako shrbeného stařečka s dlouhými bílými vousy uprostřed spousty stařen, které pletou a mluví gaelsky. Skoro vždycky měl Bůh přes jedno oko pásku a maminka říkávala: ‚To po něm házeli nějácí rošťáci kamení!‘ Nedovedl jsem si představit, že by Bůh něco udělal a neporadil se napřed s maminkou.“

„Bila vás vaše maminka?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ odpověděl Angus zamyšleně. „Nikdy nás děti nebila, ale o Bohu mluvila pěkně zostra.“

Pacient, který ležel nalevo od něj, mu cosi pošeptal a Angus mu odpověděl: „Jen žádný strach. Já mu jeho víru neberu. Však on si to srovná v hlavě, až vyroste.“

Věřil jsem sice v Boha a obětoval jsem kus každého večera, abych se k němu pomodlil, ale necítil jsem se na něm nijak závislý. Vždyť se mohlo snadno stát, že by mě Bůh urazil, a to bych s ním pak už nikdy nemluvil. Báł jsem se ho, protože mě mohl poslat do pekelných ohňů a nechat mě tam smažit. Tak nám to aspoň vylíčil správce nedělní školy. Ještě více než pekelných ohňů jsem se však báł, že ze mě bude ničema. Jednou se Megy honila za zajícem a nabodla se hrudí na nějaký klacek, a tehdy jsem měl pocit, že mě Bůh zradil, a rozhodl jsem se, že si teď vezmu Megy na starost sám a Boha pustím z hlavy. Toho večera jsem se k němu ani nepomodlil. Tatínek nepromluvil o Bohu jinak, než aby mu

něco nevytýkal, ale mně se to líbilo. Aspoň bylo vidět, na koho se mohu spolehnout, když mě Bůh nechá na holičkách, a taky nakonec tatínek ovázal Megy ránu. Ale někdy mě ten tón, s jakým mluvil o Bohu, až zamrzl.

Jednou zavedl tatínek kobyly k hřebci starého Waddyho Deana a Waddy se ho ptal, jakou barvu by si přál, aby mělo hříbě. „Umím zařídit, že bude mít barvu, jakou si jen vzpomenu,“ kasal se.

„A jestlipak dokážeš, aby to byl hřebeček nebo klisnička?“ zeptal se ho tatínek.

„Co tě vede?“ ohrazoval se Waddy zbožně. „To je jen v ruku Božích.“

Poslouchal jsem je, a když jsem viděl, jak se tatínek na tahle slova zatvářil, napadlo mi, že v Boží moc nad koňmi asi moc nevěří, a od té doby jsem měl v tatínka ještě větší důvěru. Rozhodl jsem se, že takoví muži, jako je náš tatínek, jsou silnější než kterýkoli bůh.

Muži v nemocnici však byli docela jiní než tam venku. Bolest je o něco oloupila, o něco, čeho jsem si vážil, ale nevěděl jsem přesně, co to je. Někteří z nich volali v noci Boha a mně se to nelíbilo. Příčilo se mi, že se tak chovají. Nechtěl jsem si ani za nic připustit, že muži mohou mít strach. Věřil jsem, že když člověk vyrostle v muže, strach, bolest a nerozhodnost pro něj prostě neexistují.

Na lůžku po mé pravici ležel silný neohrabaný muž, kterému řezačka rozdrtila ruku. Přes den přecházel po pokoji, promlouval na pacienty, chodil jim vyřizovat různé vzkazy a nosil jim, co potřebovali. Vždycky se k člověku přiblížil s širokým vlhkým úsměvem a lísavě se naklonil nad postel. „Tak co, je nám dobře? Potřebujeme něco?“ Jeho chování se mi protivilo, snad proto, že

nebyl tak laskavý a ochotný z přirozeného soucitu, ale protože se bál. Hrozilo mu, že přijde o ruku, ale Bůh je milostivý a jistě se postará o toho, kdo pomáhá nemocným.

Irčan Mick, který ležel na opačném konci pokoje, ho od sebe vždycky přátelsky odehnal. „Vždyť on je jako pes,“ řekl jednou, když pacient odešel z pokoje. „Jak se ke mně přiblíží, mám chuť hodit mu klacek, aby ho aportoval.“

Na lůžku nepoležel ten člověk ani chvílku klidně, házel sebou, sedal si a hned si zas lehal. Natrásal si polštář, obracel si ho na jednu stranu a hned zase na druhou a mračil se na něj. Když se blížila noc, vyndal si ze zásuvky modlitební knížku. A tu se mu výraz ve tváři změnil a tělo se pojednou uklidnilo. Z jakéhosi vnitřního zdroje načerpal patřičnou vážnost a zahalil se do ní jako do slavnostního hávu.

Kolem zápěstí ovázané rozdrčené ruky měl obtočený řetízek a na něm drobný křížek. Pozvedal si ten kovový křížek ke rtům a tiskl jej k nim s tichou naléhavostí. Určitě se bál, že není při čtení dost zbožný, protože mu mezi obočím vyvstávaly dvě hluboké vrásky a rty se mu pomalu pohybovaly, jak vytvářely čtená slova.

Mick ho jednou večer chvílku pozoroval a zřejmě mu připadalo, že vypadá vedle tak pobožného muže jako úplný neznaboh.

„Co si o sobě myslíš?“ řekl a podíval se na mě.

„Já nevím,“ odpověděl jsem mu.

„Nikdo mi nemůže vyčítat, že jsem zanedbával víru,“ mumlal si Mick a upřeně si prohlížel svůj nehet. Kousl se do něj a pak dodal: „Aspoň ne moc často.“ Najednou se pousmál: „To spíš moje maminka, dej jí pánbůh věčnou slávu. To byla nejlepší ženská na světě, i když to říkám já. Opravdu byla. Leckdo by ti to dosvědčil. Jen se na ni poptej v Borliku. Tam ji znal každý. Když, bylo takhle

ráno hezky, říkal jsem jí: ‚To je pánbůh hodný, vid', mami!‘ a ona na to: ‚Ale ďábel není o nic horší, Micku.‘ Inu, takoví lidé už se dneska nerodí.“

Mick byl sporný, čilý chlapík podsadité postavy a hrozně rád mluvil. Udělal si něco na ruce a každé ráno směl vstát z postele a zajít si do koupelny. Když se vrátil, postál vždycky nad svým lůžkem, díval se na ně a vyhrnoval si rukávy od pyžama, jako by se chtěl dát do kopání pořádné jámy. Pak vlezl do postele, podepřel si záda polštářem, položil si ruce na prostěradlo přehnuté na pokrývkách a rozhlédl se po pokoji s radostným vyčkávavým výrazem.

„Sedí a jenom čeká, až ho někdo spustí,“ popsal to jednou Angus.

Občas se Mick nechápavě a zamračeně zahleděl na svou ruku a řekl: „Ať mě čert veme, jestli tomuhle rozumím! Byla v pořádku jako rybička a najednou vyzvednu pytel pšenice na vůz a on na mě žuchne dolů. Člověk jakživ neví, co ho potrefí, dokud se to na něj zčistajasna nesesype.“

„A to máš ještě štěstí,“ podotkl na to Angus. „Za dva za tři dny už budeš sedět v hospodě. Slyšel jsi, co se stalo s Frankem?“

„Ne.“

„Umřel.“

„Nepovídej! Jak je tohle možné?“ vykřikl Mick.

„Tak to vidíš. Běháš si spokojeně jako čamrda a za chvíli natáhneš bačkory. Když šel v úterý domů, tak mu přece nic nebylo.“

„Co se mu stalo?“

„Najednou padl a byl mrtvý.“

„To je ale mizérie. A nejhorší je, jak to člověka chytne najednou,“ řekl Mick, a dokud nepřinesli podnosy se snídaní, seděl mlčky a zasmušile. Pak trochu pookřál a zeptal se ošetřovatelky,